

Kontrarevolucija na Kosovu

U proleće 1981. godine, u Socijalističkoj Autonomnoj Pokrajini Kosovo, koja je u sastavu Socijalističke Republike Srbije, a istovremeno je i konstitutivni element jugoslovenskog federalizma, izbile su neprijateljske studentske demonstracije. Prividan povod za te demonstracije bio je u početku navodno nezadovoljstvo ishranom u studentskim menzama. Sa širenjem demonstracija zaboravljen je početni navodni razlog nezadovoljstva (stanje u studentskim menzama) i na njega se nije više osvrtao. Drugim rečima, kako su se demonstracije širile one su dobijale sve izraženiji oblik nereda, vandalizma i antijugoslovenske histerije. Očigledno je postalo da je reč o neprijateljskoj smišljenoj i kontrarevolucionarnoj akciji, dobro organizovanoj i dugo pripremanoj pod parolom »Kosovo—Republika«. Ta parla je značila u krajnjem ishodu otcepljenje Kosova od Jugoslavije, destabilizaciju Jugoslavije i otvaranje opasne krize na Balkanu i u ovom delu Evrope. Ovi najnoviji događaji na Kosovu, po prirodi stvari, izbili su u centar političkih preokupacija svih naroda i narodnosti u Jugoslaviji, a zauzeli su i izuzetno važno mesto u interesovanju svetske javnosti.

Kad je reč o svetskoj javnosti, događaji na Kosovu su se delimično uklopili i u analize i projekcije o Jugoslaviji i njenoj sudbini posle smrti Josipa Broza Tita. U stvari, oni su sastavni deo trenda globalnog zaoštavanja međunarodnih odnosa, posebno izraženih na južno-evropskom vojištu, u kontekstu krize na Bliskom i Srednjem istoku i događaja u Iranu i Avganistanu. To područje već duže vreme je u središtu pažnje oba vojno-politička bloka. Pored ranijih mera koje je NATO preduzimao radi konsolidovanja stanja na juž-

no-evropskom vojištu, preduzimaju se i nove. Sjedinjene američke države najavljuju čak i mogućnost dovođenja dela snaga ekspedicionog korpusa na prostor Sredozemlja, što bi neminovno izazvalo reakciju druge strane u smislu traženja mogućnosti uspešnog pariranja.

Nov momenat na jugu Evrope je agresivna politika Albanije, koja želi da ostvari svoje aspiracije o »velikoj Albaniji« pomoću kontrarevolucije na Kosovu. Time je ona privukla pažnju i pojačala interes blokova za ovaj, inače, za njih veoma interesantan prostor.

Primer ponašanja Albanije najbolje ukazuje na opasnost koja proističe iz sprege unutrašnjeg i spoljnog faktora na liniji teritorijalnih pretenzija. A događaji na Kosovu su potvrdili procene da je u poslednje vreme došlo do pojačane aktivnosti unutrašnjeg neprijatelja u sprezi sa spoljnim snagama, čiji je cilj destabilizacija našeg društveno-ekonomskog i političkog sistema i narušavanje teritorijalnog integriteta. Takvi ciljevi nisu u suprotnosti s ciljevima globalne politike i strategije nekih velikih sila, jer bi opadanje ugleda i slabljenje uticaja Jugoslavije u međunarodnoj zajednici, posebno u pokretu nesvrstanih, odgovaralo njihovim interesima.

Iz izloženog sledi da opšte pogoršanje međunarodne vojno-političke situacije, aktuelna strategija velikih sila koja se zasniva na daljem jačanju vojnog faktora i zaoštavanju kriza u raznim delovima sveta, i naše unutrašnje teškoće — ponovo aktuelizuju pitanje našeg međunarodnog i vojno-strategijskog položaja, ne samo u ovom trenutku već za duži period, jer su mali izgledi da će se opšta vojno-politička situacija bitnije promeniti u bliskoj perspektivi. Taj aspekt kosovskih događaja ne bi trebalo smetnuti s uma.

Kada je reč o Jugoslaviji i njenom unutrašnjem stanju, kontra-revolucionarni događaji na Kosovu su predstavljali i pretstavljaju još jedan, ne mali, dodatni teret u naporima da se otklone izvori ekonomskih poremećaja i da se učine odlučniji koraci u praktičnom ostvarivanju programa ekonomske stabilizacije.

Druga strana ovog pitanja je suštastvenija i odnosi se na stvarne uzroke i korene ovih događaja. Naime, ako je u Jugoslaviji nacionalno pitanje rešeno na najbolji mogući način na ovom stepenu naše civilizacije uopšte; ako u položaju i pravima nacija i nacionalnosti, na osnovama društvene svojine i socijalističkog samoupravljanja faktički nema nikakvih razlika; ako u stvarnim odnosima i u istorijskom smislu »republika Kosovo« ne bi ništa značila, jer su ljudska, građanska, nacionalna i druga prava u potpunosti zadovoljena i ostvarena u postojećem ustavnom sistemu i uređenju; ako su u postojećem sistemu obezbeđeni i uslovi za najoptimalniji ma-

terijalni, kulturni i društveni razvoj Kosova i ako su rezultati ostvareni u svemu tome nemerljivi i neuporedivi sa stanjem s druge strane granice, u susednoj Albaniji — a sve to je neosporno tačno — postavlja se pitanje: kako je bilo moguće da dođe do kontrarevolucionarnog obrta i iracionalnog toka koji je dobio podršku jednog dela stanovništva, naročito mlade generacije, studenata i inteligencije?

Kad je reč o Kosovu, čini se da je to prvo pitanje na koje valja odgovoriti. Doduše, odgovori na to i neka druga pitanja su data na sednicama PK SK Kosova, CK SKS i CK SKJ i bez njih ne bi bila moguća tekuća politička diferencijacija, uopštavanje iskustava i trasiranje pravaca akcije za budućnost. Ovom prilikom, pokušaćemo celovitije se osvrnuti, upravo na ovo centralno pitanje.

Sasvim je izvesno da je više faktora simultano delovalo na stvaranje stanja iz kojeg su proistekli kontrarevolucionarni događaji na Kosovu i svi oni skupa pružaju sliku i odgovor ne samo na postavljeno pitanje, nego ukazuju i na pravce akcije i aktuelni trenutak samoupravnog socijalističkog preobražaja SFRJ. U analizi tog stanja nezaobilazne su Titove i Kardeljeve ocene i procene političke situacije na Kosovu i odnosa sa NSR Albanijom i njihova predviđanja mogućih trendova razvoja na tom području ako izostane adekvatna akcija svjesnih socijalističkih snaga. Te procene i predviđanja, drugovi Tito i Kardelj su iznosili u razgovoru s političkim aktivom Kosova prilikom njihovih poslednjih poseta toj našoj Pokrajini. Najnovija zbivanja na Kosovu potvrdila su ne samo tačnost ocena već i dalekovidost pogleda tih velikih umova i zato nam se čini uputnim da stenograme tih razgovora objavimo odmah iza Zaključaka CK SKJ o uzrocima i posledicama kontrarevolucionarnih događaja na Kosovu.

REDAKCIJA